

Sociální inovace při poskytování služeb: noví partneři a nové přístupy

Shrnutí

Úvod

Tato zpráva představuje zjištění výzkumného projektu, který zkoumal zapojení nových partnerů, zejména sociálních partnerů, občanské společnosti a osob ve zranitelném postavení, do sociálních inovací. Pro účely výzkumu je pojem „sociální inovace“ vymezen jako nové nápady (produkty, služby a modely), které zároveň řeší sociální problémy, naplňují sociální potřeby a vytvářejí nové sociální vztahy mezi dotčenými skupinami. Sociální inovace mohou zahrnovat aspekty, jako je nová účast na rozhodování, služby ovlivňující sociální situaci konkrétních cílových skupin (poskytované komerčně či nikoli) a změny v systémech sociální péče. Jsou součástí kulturního rozvoje a společenské změny.

Výzkum byl proveden na úrovni EU – se zaměřením zejména na úlohu Evropského sociálního fondu (ESF) v rámci sociálních inovací – a v šesti členských státech: v Bulharsku, Irsku, Itálii, Polsku, Rakousku a ve Švédsku. Zkoumal kulturu v oblasti inovací a sociálního partnerství v jednotlivých zemích a analyzoval, do jaké míry je politika EU impulsem pro politiky na vnitrostátní úrovni. Výzkum zahrnuje také tři případové studie provedené v Irsku, Slovinsku a Švédsku, které představují iniciativy, do jejichž přípravy a provádění byli sociální partneři nebo osoby ve zranitelném postavení zapojeni.

Cílem této studie je prostřednictvím přístupu založeného na důkazech poskytnout informace o sociálních inovacích pro politickou debatu a přispět k lepšímu pochopení účinných a udržitelných procesů. Studie se rovněž snaží prozkoumat, jak by mohly být co nejučinněji podpořeny sociální inovace v různých fázích: od zahájení programu, přes nepřetržité poskytování kvalitních služeb až po určení správné praxe.

Politické souvislosti

Sociální a ekonomické výzvy 21. století vyžadují nový přístup k analýze a provádění inovací obecně, a sociálních inovací obzvláště. Sociální inovace jsou stále více považovány za způsob kompenzace neefektivnosti státu i hospodářství při řešení nejen deprivace, ale i závažnějších problémů, jako jsou stárnoucí společnosti a změna klimatu. Avšak ne každý nový způsob řešení sociálních výzev je sociální inovací: stejně jako jsou technické vynálezy považovány za inovace teprve v okamžiku, kdy je lze zpeněžit, musí sociální inovace představovat udržitelný přínos pro své uživatele.

V současné době jsou sociální inovace středem politické agendy EU. Strategie růstu Evropa 2020 výslovně odkazuje na sociální inovace. Dvě z jejích nejdůležitějších iniciativ jsou „Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení“ a „Unie inovací“.

Sociální inovace jsou stále více považovány za nástroj, který má pomoci dosáhnout klíčových cílů stanovených Evropskou komisí v jejím sdělení o balíčku týkajícím se sociálních investic s názvem „Za sociální investice pro růst a soudržnost“.

Klíčová zjištění programů na vnitrostátní úrovni

Zapojení sociálních partnerů a nevládních organizací do přípravy a uplatňování sociálních inovací se v šesti zkoumaných zemích liší, stejně jako chápání konceptu. Mezi hlavní oblasti zájmu analýzy patřily programy a iniciativy v rámci politického trojúhelníku „zaměstnanost – vzdělávání – sociální politika“.

Většina sociálně inovativních programů a iniciativ je hrazena z ESF. Důvodem může být skutečnost, že tyto programy zapadají do společné struktury a jsou neustále monitorovány. Sociálně inovativní projekty sice mimo oblast působnosti ESF existují, obvykle však nejsou označovány jako „sociální inovace“.

Sociální partneři – až na několik výjimek – nejsou s konceptem sociálních inovací obeznámeni. Individuálně jsou však někteří zapojeni do přípravy a propagace sociálních inovací, které zlepšují podmínky pro marginalizované skupiny, například pro osoby mimo trh práce.

Nevládní organizace často provádějí sociální inovace, ačkoli jejich zapojení do přípravy programů je především neformální, a občanská společnost nebo dobrovolnický sektor se do ESF na úrovni EU formálně nezapojují vůbec.

Osoby, které pracují v dobrovolnickém sektoru, obvykle spojují myšlenku sociálních inovací s ESF, zejména ve vztahu k práci se zranitelnými skupinami. Zástupci organizací zaměstnavatelů tuto myšlenku spojují zejména s konceptem „sociálního podnikání“.

Zjištění případových studií a politické ukazatele

Důležitost vymezení – Partneři případových studií se nezaměřili na vymezení pojmu sociálních inovací. Sociální inovace jako takové nebyly určujícím faktorem ani výchozím bodem pro vytvoření iniciativy. To je v souladu se zjištěními analýzy provedené v uvedených šesti zemích, která naznačila, že iniciativy přímo odkazující na sociální inovace lze nalézt většinou v rámci ESF. Vzhledem k širokému vymezení pojmu lze za sociální inovace považovat mnoho různých projektů.

Reakce na výzvu/problémy – Společným pojítkem jednotlivých projektů je skutečnost, že tyto projekty spíše reagují na místní problémy, než aby zapadaly do širšího systému. To by znamenalo, že by mohlo být vytvořeno prostředí, které umožní více takových iniciativ postupujících zdola nahoru a zaměřených na otázky, které se k činitelům s rozhodovacími pravomocemi na nejvyšší úrovni dosud nedostaly.

Spoléhání se na jednotlivce – Bylo konstatováno, že angažovanost a nadšení lidí zapojených do vytváření a provádění programů jsou rozhodujícím faktorem. Toto spoléhání se na konkrétní jednotlivce však může oslabit udržitelnost projektu, pokud se změní vedení. Silné vazby s ostatními zainteresovanými stranami a strukturami by mohly těmto jednotlivcům poskytnout podporu, kterou potřebují, a tím pomoci vytvořit pevnější základy projektů a prodloužit jejich životnost.

Udržitelnost – Začlenění do širšího, strukturovanějšího rámce může jednotlivým projektům pomoci k dlouhodobé udržitelnosti, měla by však být zachována rovnováha umožňující flexibilitu spojenou s drobnými činnostmi.

Zapojení zainteresovaných stran – Díky zapojení různých skupin by měly být lépe pochopeny potřeby příjemců. Tato spolupráce pomůže i tomu, aby očekávání obou stran byla realističtější.

Lepší hodnocení – Přestože je stále více vyžadováno, aby projekty zahrnovaly soubor cílů, zdá se, že v rozsáhlých programech není náležitěmu hodnocení tohoto aspektu věnována pozornost. Je třeba učinit další kroky, aby se zajistilo systematické hodnocení těchto iniciativ.

Zlepšování financování – Mnoho programů funguje na jednorázovém nebo projektovém základě, ale zároveň se snaží zajistit dlouhodobý dopad. Financování by mělo být poskytováno předvídatelnějším a udržitelnějším způsobem. Je třeba také prozkoumat nové způsoby zajištění dalšího financování ze soukromých zdrojů.

Další informace

Zprávu „*Social innovation in service delivery: New partners and approaches*“ (Sociální inovace při poskytování služeb: noví partneři a nové přístupy) naleznete na adrese <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1354.htm>.

V případě zájmu o další informace se obraťte na Annu Ludwinekovou, vedoucí výzkumu, na adrese alu@eurofound.europa.eu.